Єднаймося в Просвіті!

Галицька Просвіта

19 (434)
9 травня 2013 р.

Знов листа мені
прислала мати,
Невеликий лист на кілька слів.
Слів таких і треба небагато,
Та вони, як весняні пісні,
Принесли в гуртожиток в кімнату
Теплі-теплі спогади мені.

Василь СИМОНЕНКО

Тижневик "Галицька Просвіта" * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ "Просвіта" ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма "ЛІК" * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ "Ідея Банк" МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

ПАМ'ЯТЬ

ЗГАДАЙМО ВСІХ! СКЛАДІМ МОЛИТВУ І ВКЛОНІМСЯ...

У ці дні світ вшановує пам'ять полеглих у найжорстокішій війні людства – Другій світовій. Для спадкоємців сумнозвісного СССР – це можливість помпезно згадати імперську міць і пограти воєнними мускулами, оскільки інших успіхів катма. Дуже вже прагне гучних фанфар у цей день і нинішня антиукраїнська влада на чолі з ґарантом Віктором Януковичем та його Урядом...

Та для більшості народів – це час поминання загиблих, які поклали свої життя за Вітчизну (кожен – за свою!) та віру (теж кожен – за свою!). І взагалі у світі 8–9 травня – Дні пам'яті, примирення, присвячені поминанню жертв Другої світової війни.

Для українців війна почалась не у вересні 1939-го і не 22 червня 1941-го. А у березні 1939 року, коли хортистська Угорщина зі згоди Гітлера потопила в крові новопосталу Карпатську Україну. І втрати українців у тій війні – найбільші серед усіх націй, втягнених у жорстокий воєнний конфлікт. Маємо пам'ятати про втрати у час визвольної боротьби ОУН–УПА. Бо це теж – наша історія.

(Чит. 2 стор.)

ДО ТЕМИ

ВШАНУЙМО БЕЗІМЕННИХ

Свого часу ми розповідали про розкопки невідомих останків в урочищі поблизу села Пшеничники Тисменицького району, яке проводив «Меморіал». Розкопки, під час яких виявили 640 останків, серед яких 82 дітей, велися рік. А ось перепоховання не могли здійснити ось уже два роки.

Про це на прес-конференції для журналістів вели мову заступник голови ОТ «Меморіал» імені Василя Стуса Богдан Борович, судмедексперт Омелян Левицький, директор комунального підприємства «Пам'ять», депутат облради Василь Попович... Йшлося про те, що уже під час розкопок чинився опір влади їхньому проведенню, міліція всіляко застрашувала людей, розповсюджували чутки, що це «чумне поховання». Навіть була створена обласна експертна комісія, очолювана заступником голови облдержадміністрації Романом Іваницьким, до якої увійшли науковці-медики.

– І ось у висновку, який підписали професори Г. М. Естернюк та Є. П. Незнакомцева, цілком серйозно доводиться, що це поховання трипільської культури, – обурювалися учасники прес-конференції. – Але невже трипільці вміли виготовляти колючий дріт, яким були прив'язані дитячі тіла до жіночих, невже у них була розвинена стоматологія настільки, що вони протезували зуби?..

Судмедексперт Омелян Левицький, який свого часу робив експертизу останків у Дем'яновому лазі, переконаний, що у Пшеничниках знайдені останки жертв терору НКВД у передвоєнні 1939–1941 роки. Причому люди були вбиті або якимось газом, або електричним струмом. Напевно, в якійсь катівні. Бо на місце поховання їх привозили вже повністю роздягнених і напевно мертвими.

З цього приводу згадували знайдені у 1941-му, після відступу комуністів і захоплення краю німцями, камери Станіславської тюрми, вщент набиті одягом. З когось же він був знятий...

На жаль, злочини комуністів і досі не покарані. Але останки жертв потребують спочити в освяченій могилі. **Тому товариство «Меморіал» вирішило здійснити перезахоронення 9 травня на облаштованому місці біля траси Тисмениця–Хом'яківка.**

Початок урочистої панахиди о 12.00.

Прийдім і помолімся за убієнних українців.

Теодор ДРОВНИЧ

НОВИНИ УКРАЇНИ І КРАЮ

Хочуть вкрасти ГТС

Український Уряд хоче зняти заборону на приватизацію підприємств компанії «Нафтогаз України» і структур, створених унаслідок їхньої реорганізації. Такий законопроект зареєстрували в парламенті. Документ пропонує дозволяти приватизацію за рішенням Кабінету Міністрів. Уряд також пропонує внести зміни до закону «Про приватизацію державного майна» і дозволити оренду об'єктів магістрального трубопровідного транспорту. Опозиція раніше не раз заявляла, що приватизація стратегічної мережі може призвести до втрати суверенітету України. Водночас експерти прогнозують, що ГТС можуть приватизувати російський «Газпром» і Сім'я.

Помилування передчасне?

Комісія при Президентові у питаннях помилування не знайшла підстав для внесення пропозицій про застосування помилування до екс-прем'єра Юлії Тимошенко. Про це повідомила пресслужба Президента. Члени комісії вважають, що оскільки розслідування кримінальних справ за обвинуваченням Тимошенко у вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів поки що не завершене і суд у справах не ухвалив відповідних рішень, питання про її помилування є передчасним. Але чи закінчаться ці справи при нинішньому режимі?

Фестиваль у Тисмениці

10–11 травня в Тисмениці відбудеться X Всеукраїнський фестиваль-конкурс дитячих хорових колективів «Весняні голоси». Уже отримане підтвердження про участь від 15 хорових колективів, у тому числі: 10 – з Івано-Франківської області, 1 – з Львівської, по 2 – з Рівненської і Тернопільської областей.

Візовий режим спростили

Європарламент ратифікував угоду про внесення змін до угоди про спрощення оформлення віз між ЄС та Україною. Згідно з документом процедурою спрощеного оформлення віз можуть скористатися водії, що здійснюють міжнародні вантажні та пасажирські перевезення, журналісти і члени технічного персоналу, що супроводжують їх, учасники офіційних програм обміну, організованих муніципалітетами, близькі родичі, один із подружжя, діти, батьки, дідусі, бабусі, онуки, які відвідують громадян України, що проживають на території держав ЄС, або громадян ЄС, а також ті громадяни, які відвідують ЄС з метою лікування.

Багатіє лише Президент

Торік син Президента Олександр Янукович отримав прибутків на суму понад 579 млн. грн. Зокрема, він є власником групи «МАКО», до якої належать «МАКО Холдинг», банк «ВБР» і понад 10 підприємств в Україні, Нідерландах і Швейцарії. На кінець 2011 року активи групи, що належить О. Януковичу, становили понад 1,7 млрд. грн. Запитання: яким чином так йому фортунить?

ПОЗИЦІЯ

НІ – СПЕКУЛЯЦІЯМ НА ТРАГЕДІЇ!

Івано-Франківська міська рада ухвалила заяву до Президента, Голови Верховної Ради, прем'єр-міністра України, міністра закордонних справ, депутатів сейму Республіки Польща щодо намірів у сеймі Республіки Польща ухвалити антиукраїнську резолюцію про визнання ОУН–УПА «злочинними організаціями, які вчинили геноцид польського населення «східних кресів» 1939–1947 років».

На переконання івано-франківських депутатів, такі кроки Польщі можуть звести нанівець дружні й партнерські відносини між Україною та Польщею; адже формулювання, які вживають сусіди, не що інше, як перекручення історичної правди.

«З польського боку на українців знову чиниться шалений тиск з метою покласти всю відповідальність за події 1942–1943 років на Волині на українську сторону. Формулювання, які вживає польська сторона в проекті ухвали, є цілковито неприйнятними та суперечать історичній правді. Цей проект містить ознаки польського колоніалізму та шовінізму, втручання у внутрішні справи України й висунення територіальних претензій до України. Не Україна має просити вибачення за дії УПА, що стала на захист українського населення та перекреслила загарбницькі наміри поляків стосовно українських земель у роки Другої світової війни, а Польща – за дії своїх загонів, які боролись на українських етнічних землях за «Жеч Посполіту од можа до можа», заперечуючи право українського народу на свободу та незалежність», – йдеться у заяві.

Депутати закликали українське МЗС звернутися з нотою протесту до уряду Польщі, а Верховну Раду – до польського сейму із закликом відмовитися від політичних спекуляцій на трагічних подіях українсько-польського протистояння в XX столітті.

(Про події тих лихих трагічних часів читайте на 2-ій стор.)

СВЯТОЧНЕ: ДО ДНЯ МАТЕРІ

НЕНЕ МОЯ СВЯТАЯ...

Слово мама. Великеє,
Найкраще слово!..
Тарас Шевченко

Українські свята з їхніми звичаями і традиціями – це своєрідні світильники з життєдайними променями, що вказували і вказують шлях до кращого життя, це своєрідні дзвони, які розбуджували і розбуджують тих, що сплять, скликають до братання і злагоди. Одним із таких свят є свято Матері.

Свято української матері відзначається з 1929 року. З ініціативи Союзу українок друга неділя травня оголошена святом Матері. Цю ідею підтримали «Просвіта», «Рідна школа», «Захоронка», всі українські громадські організації та видавництва.

Всім відомо, що мати – це господиня дому, перша вчителька. Це радісне свято, адже ми вшановуємо кожну маму за її ласку, любов, недоспані ночі, її тиху лагідну мову і вдачу, за її науку.

Всі пам'ятаймо, що найважча і найпекучіша сльоза материнська, не дай Боже, щоб вона була через нас, бо лише з роками, коли самі стаємо дорослими і батьками, відчуваємо, хто є мати для нас і в якому боргу ми перед нею.

Це справжнє свято жінки-матері, а Церква вважає травень місяцем Пречистої Діви Марії. Відправляється маївка. Дорослі й діти моляться до Богородиці за кращу долю.

До образу матері у різні часи зверталися найкращі уми людства. Пригадаймо думки про матір українського генія Тараса Шевченка... «Бо хто матір забуває, того Бог карає, чужі люди цураються...», «і нічого кращого немає, як тая мати молодая з своїм дитяточком малим...». Поетеса, наша краянка Марійка Підгірянка з любов'ю пише про матір:

* * *

Хто тебе узяв за руку
І до школи на науку
Вів, щоб розуму навчати?
Мати.

* * *

Снилась мені ягідочка,
Як мед, солоденька,
А то мене цілувала
Мама дорогенька.

* * *

Матусю, матусю, куди йдеш?
Чом ти мене, донечку, не візьмеш?

* * *

Нема мами, пішла в поле,
Там бур'ян на ниві поле;
Е-е-е
Ось вже мама йде!

* * *

Мати наша, мати, як голубка сива,
Крильцями любові усіх нас прикрила.
Мати наша, мати, як сонечко ясне,
Цілий день нам світить і в нічку не гасне,
Мати наша, мати, як сонечко з неба,
Вдень і в нічку знає, чого дітям треба...

Подав ***Богдан СУШЕВСЬКИЙ,***
просвітянин

ПАМ'ЯТЬ

ЗГАДАЙМО ВСІХ! СКЛАДІМ МОЛИТВУ І ВКЛОНІМСЯ...

(Закінчення. Поч. на 1 стор.)

Втрати СССР у Другій світовій війні склали 26,6 мільйона людських життів. Загальні втрати Німеччини – трохи менше 6 мільйонів.

Під шовіністичне завивання й цинічні прояви «піклування» про ветеранів та інвалідів, котрих ще сотні, а може, тисячі не отримали житла протягом майже 50-літнього повоєнного панування комуністичної влади, – наближаються дні Перемоги. Перемоги, до якої, як тепер з'ясовується, український народ має нібито дотичне відношення.

Але все ж, у ці дні 68 років тому закінчились бойові дії Другої світової війни в Європі. Війни, розв'язаної двома аґресорами, які, поділивши світ на мапі, взялися різати його по живому.

У тому числі й тіло України – у німецько-радянському розділі Польщі й Галичини з Волинню, мадярському аншлюсі Карпатської України та «добровільному» поверненні Бессарабії.

Що ж навоювали «маршали перемоги», особливо головний із них, – за роки тієї, дійсно жахливої війни?

ЗА ЦІНОЮ ТАКИ НЕ ПОСТОЯЛИ

Й донині демографи підраховують втрати серед військових і мирного населення в роки Другої світової війни 1939–1945 років.

Але, якщо західні дослідники говорять про похибку в сотні, тисячу, ну десяток тисяч осіб, то в комуністичній імперії, де нібито «ніщо не забуте» – лік іде на мільйони...

Тож навіть через 68 років оцінка загальних втрат держави, яка зробила найбільший внесок у знищення нацизму, варіюється в різних джерелах **від 26 до 43,3 мільйонів осіб**.

І остання цифра напевне найбільш повна. Вона враховує загиблих і не народжених, убитих, розстріляних, спалених у крематоріях, закопаних і залитих цементом на новобудовах соціалізму, поранених, зраджених і покинених напризволяще...

Свій внесок у цю справу вирішив внести й нинішній нащадок вождя перемоги.

Міністерство оборони Росії, укотре звівши баланс, обрахувало **загальні людські втрати** СССР у роки Великої Вітчизняної війни з урахуванням Далекосхідної кампанії.

Отже: втрати цивільного населення й війська згідно з цими, далеко не бездоганними підрахунками, склали **26,6 мільйона осіб.** При цьому безповоротні втрати особового складу радянських **збройних сил** склали понад **8,6 мільйона осіб.**

Для порівняння: загальні втрати Німеччини, що воювала з половиною світу – **від 5,3 мільйонів до майже 6 мільйонів осіб.** Із них, за різними даними, від 780 тисяч до двох мільйонів – мирних жителів.

Маємо констатувати, що й ці обрахунки дуже приблизні. Бо, як видається, тут не враховували жертв ані польської, ані фінської воєн, ані загиблих у ті роки в німецьких та радянських концтаборах.

Цього висновку можна дійти, просто зрівнявши різні цифри, наведені самим же Міноборони Росії.

Так, **на момент початку** війни 1941 року в Червоній армії перебували трохи менше **4,9 мільйона** військовослужбовців. За весь час війни було мобілізовано **29,5 мільйона осіб**. Станом на 1 липня **1945 року** в армії перебували майже **11,4 мільйона осіб.**

Беремо калькулятор: 4,9+29,5–11,4

Тож на цьому кривавому млині саме на фронті перемололи вбитими й інвалідами **23 (!) мільйони.**

Тож маємо підставу вважати більш правдивою цифрою, що наводять різні джерела – **10,465 мільйонів** військових втрат і **18 мільйонів** серед мирного населення. Тут і **6,3 мільйона** військовополонених, із котрих **4 мільйони** померли в полоні та багато сотень тисяч вже після визволення – у радянському ҐУЛАҐу.

Останнім часом стараннями «ревнителів правильної історії» відбулася і з кожним роком поглиблюється банальна приватизація Росією Великої Перемоги. Проте навіть сухі цифри свідчать – цю перемогу в нас вкрали, як і багато чого в нашій історії. Бо ж Кремлівський спадкоємець «вождя всіх народів» Владімір Путін високомірно по-імперськи заявляє: ми б, себто Росія, здобули перемогу і без України. Хоч

УКРАЇНА ЗАПЛАТИЛА ЗА ПЕРЕМОГУ НАЙБІЛЬШУ ЦІНУ

Загальні демографічні втрати України – включно з убитими, жертвами концтаборів, депортованими, евакуйованими й тими, що рушили у вигнання разом із відступаючими нацистами, – **становлять не менше 14 млн. осіб.** Це втрати найбільші й не порівняні з утратами інших країн і народів у Другій світовій війні.

Фактично, втрати українського народу становлять від 40 до 44 відсотків від загальних людських втрат СССР.

З 41,7 мільйона людей, які мешкали до війни в УССР, на 1945 рік залишилося тільки 27,4 мільйона осіб.

Тож втрати цивільного населення України: 5,5–6 мільйонів осіб, понад 2,5 мільйона уродженців України загинули на фронтах. Отже, як мінімум 8 мільйонів осіб.

Депортації в Сибір, Казахстан і на Далекий Схід – це ще понад мільйон жителів УССР, переважно із західних областей. Втеча частини населення з окупантами, страшна цифра – 2,4 мільйона остарбайтерів із 2,8 мільйона радянських людей, загалом вивезених у нацистське рабство!

На руїни перетворилися 720 українських міст і містечок, 28 тисяч сіл, з яких 250 спалені вщент, знищили 16,5 тисяч промислових підприємств, 18 тисяч лікувальних закладів, 33 тисячі шкіл, вишів, технікумів та НДІ; а також понад 33 тисячі колгоспів, радгоспів, МТС.

І все це зробили не тільки нацисти, а й радянські війська під час відступу.

Бо масштаб сталінських репресій у передвоєнні роки й перші місяці війни в Галичині й на Волині, у період відступу, – був не менш вражаючим. Багато сотень тисяч репресованих, розстріляних, депортованих у Сибір і Казахстан – українців, поляків, євреїв.

Найяскравіші приклади виконання злочинної тактики «випаленої землі» – знищення центру Києва восени 1941 року та підрив Дніпрогесу, вигорілі ниви й села.

А ще – життя й покалічені «визволителями» долі людей у повоєнне десятиліття.

За 1944–1953 роки в Галичині, на Волині й Рівненщині репресували, лише за офіційними даними, **500 тисяч осіб,** із них заарештували **134 тисячі, убили** понад **153 тисячі,** виселили за межі України – **203 тисячі.**

Тож маємо вшановувати світлу пам'ять наших дідів, батьків, сестер і братів.

Але вшановувати не під фальшиво-цинічні звуки фанфар, не під прапорами гнобителів і катів нашої нації, а в щирій молитві за упокій їхніх душ і за долю України.

Петро ПРОЦИК,
генерал-лейтенант запасу,
спеціально для УП

АКЦІЯ

ЧИ ЗНАЙДЕТЬСЯ КОЗАК?..

Прочитав я у «Вирваних сторінках з біографії» Марії Матіос цитату з газетної статті Дмитра Табачника, де міністр освіти твердить, що українська мова вимирає. Тон, яким цей ніким не доведений факт викладений, а також низка інших психічно неврівноважених заяв міністра, не лишають жодного сумніву, що пан Табачник серйозно хворий на хворобу, ім'я якій україномофобія. Міністр освіти не терпить україномовного населення України й використовує свою посаду для приниження цього населення і його рідної мови.

Чиновник, очевидно, гадає, що посада міністра дає йому право порушувати демократично встановлені українським народом норми співжиття усіх національностей України, викладені у Конституції України та законах, ухвалених на підставі Конституції. У своїх нападках на україномовне населення і на українську мову він порушує низку статей Конституції.

Чому саме пан Табачник обрав для своїх нападок українську мову, якій, згідно з Констиуцією, держава забезпечує всебічний розвиток та функціонування?

Тут сумніву нема. Міністр діє проти української держави, проти української нації і проти Конституції України.

Нам здається, що така поведінка представника державної адміністрації суперечить нормальним функціям наділених владою осіб і підлягає дослідженню крім медичного персоналу, також і юридичними інстанціями, бо такі публікації не тільки межують зі злочинністю, а цілком реально належать до протиправних дій.

Існує думка, що звернення до юридичних органів нічого не дає. Неправда, дає. Самий факт такого звернення привертає увагу широкого загалу, а злочинця переводить із позиції нападу в позицію оборони. Подібне звернення зупинить інших – не таких зухвалих – іти слідами Табачника, а після відписок ряду прокурорів на позов патріотів перенесе питання про злочинну діяльність міністра освіти на європейські рейки, де поза всім іншим ставитиметься питання про несумісність такої фігури з будь-якою державною посадою.

Святослав КАРАВАНСЬКИЙ

Отож пропонуємо текст, який просвітяни і всі небайдужі, висловлюючи свою громадянську позицію, можуть скерувати Генеральному прокурору Пшонці:

ГЕНЕРАЛЬНОМУ ПРОКУРОРУ УКРАЇНИ

Прошу (просимо) притягти міністра освіти Дмитра Табачника до кримінальної відповідальності за систематичне розпалювання національної ворожнечі в Україні, за систематичну дискримінацію україномовного населяння України та державної української мови. У своїх статтях і виступах (дати точні дані, яких) Д. Табачник систематично атакує громадян України – україномовних українців – принижує українську мову, заявляюючи, що вона вимирає. Такі заяви міністра освіти, по-перше, – неправда, де бажане видається за дійсне, а по-друге, вони виглядають, як атака аґента іншої держави на незалежність нашої держави, бо незалежна демократична Україна ґарантує свободу від дискримінації усім національностям України і всім національним мовам. Усякі атаки на національні мови України, усяка дискримінація цих мов – це підготовка духовного геноциду носіїв атакованої мови. Досвід підказує, що такі діяння мають усі ознаки готування дуже тяжких злочинів: зміни демократичного конституційного ладу України та духовного геноциду україномовного населення. Ці діяння підлягають покаранню згідно зі статтями 14, 15, 109 п. 3, 110 п. 2, 111, та 442 Кримінального кодексу України.

Перебування такої антидержавно настроєної людини на посту міністра освіти суперечить Конституції України, а також європейським цінностям, де освіта невіддільна від поваги до всіх національностей і їхніх мов.

Поза всім іншим «діяльність» Д. Табачника саботує вступ України до Європейського Союзу, де поширення фобії до громадян своєї держави неможливе.

Підпис (Підписи):

Чи ж ізнайдеться в Україні козак, який позве до суду шановного міністра, а заразом і його шефа за призначення злочинців на державні посади та за невиконання свого святого обов'язку ґаранта Конституції України?

ІСТОРІЯ І Я

ВОЛИНЬ'43: СПРАВЕДЛИВО ТЕ, ЩО СПРАВЕДЛИВО

За Миколою Міхновським «усі люди – наші брати, але москалі, жиди, ляхи... це наші вороги, допоки вони панують над нами». Поляків сьогодні можна сміливо вилучити з цього списку, оскільки вони в Україні не панують. Хоча, ніде правду діти, під Польщею і надалі залишаються українські етнічні землі Лемківщина, Надсяння, Холмщина, Підляшшя.

Тому конструктивнішим був би круглий стіл на тему українсько-російських чи українсько-єврейських взаємин. Тим паче, що не стали загальновідомими факти і висновки про ключову роль згаданих етносів в організації голодомору, нищенні УНР, репресіях проти українців у ті ж 30–40-ві роки на Великій Україні. Та й масштаби московсько-жидівської масакри щодо українців були незрівняно більшими, ніж у цей час з нами чинили поляки на Західній Україні.

Сьогодні Польща є нашим адвокатом на Заході. Вона першою визнала незалежність України у 1991 році. Тому дуже не хотілося б із поляками сваритися.

Вважаю підготовку польського сейму до ухвалення рішення з відзначення 70-річчя начебто геноциду поляків на Волині у 1943 році й визнання винними у цьому ОУН та УПА чистої води провокацією. Ні, все зроблено по-єзуїтськи майстерно. Але на чий млин ллєте воду, панове? Кому вигідне сучасне українсько-польське протистояння? Адже, зрозуміло, що українці не змовчать і дадуть гідну відповідь на образи, при цьому «згадають все». Звісно, такий розвиток подій вигідний, і не треба цього загортати у папірці, не просто якійсь третій стороні, а конкретно Росії, що останніми роками різко активізувала свою імперську міжнародну політику. Так, саме Росії, аби приховати вже згадані злочини перед Україною. Наш круглий стіл, до речі, проходить на наступний день від історичної дати, коли 21 квітня 1920 року між Симоном Петлюрою та Юзефом Пілсудським був підписаний Варшавський договір про спільну боротьбу українців та поляків проти московських більшовиків. Ох як побоюються в Кремлі сьогодні такої єдності!

Полеміка про події того часу, як із польської, так і з української сторони, зводиться здебільшого до опису жахіть, яких зазнало польське та українське населення Волині, підрахунок жертв з того чи іншого боку, пошук фактів, які підтверджують, хто першим «ударив». Сейм пішов ще далі, намагаючись вину за українсько-польське протистояння перекинути на ОУН та УПА, українці спромоглися лише на заперечення таких звинувачень. Проте, мало хто вдається до пошуку першопричин такого протистояння. Хоч польській стороні така глибока розвідка, вочевидь, і не вигідна. А що Україна? Правда ж на нашому боці!

Українсько-польське протистояння у 1943 році з численними взаємними втратами найгостріше відбувалося в центрі волинських земель у своєрідному «трикутнику смерті». Сторонами цього перевернутого трикутника, що опираються на сучасні Волинську, Рівненську та північ Тернопільської областей, були лінії між містами: одна (Любомль–Ковель–Сарни), друга (Сарни–Костопіль–Рівне–Здолбунів–Кременець) і третя (Кременець–Горохів–Володимир Волинський–Любомль). На цих землях споконвіків проживали українці. Відомо, що ще в V ст. тут існувало слов'янське плем'я волинян, що згодом стали однією зі складових української народності. У X ст. волиняни ввійшли до складу давньоруської київської держави, а після її занепаду були однією з головних складових Галицько-Волинського князівства. Напади поляків на ці землі починаються з походів їхнього короля Казимира III у 1349, 1366 і 1377 роках. Як наслідок, клапоть землі разом із Любомлем їм таки вдалось відірвати. Водночас, решта «трикутника» потрапляє у 1392 році під владу Литви. Однак, після Люблінської унії 1569 року ці землі повністю опиняються під владою Польського королівства, де і перебувають аж до третього розподілу Польщі 1795 року, тобто цілих 216 років. Увесь цей час, зокрема, на волинських землях велася політика окатоличення, ополячення місцевого населення, масово завозився польський елемент – шляхта і селянство. Недарма українці неодноразово повставали проти польського панування – і в ці землі докотилось повстання під проводом Богдана Хмельницького, а також лютувала славна Коліївщина 1768 року.

Після падіння польської держави тут аж до 1918 року запанувала Російська імперія. Проте, поляки залишили свій слід – у різних районах за переписом 1897 року проживало від 5 до 14 відсотків колишніх польських колоністів. У січні 1918 року ці землі повернулись у лоно матері України – новоствореної Української Народної Республіки. Але за Різьким договором 1921 року їх знову окупувала панська Польща. Наступних 18 років, до 1939 року, тобто чергового поділу Польщі між Німеччиною та СССР, поляки робили все, аби відновити польську експансію на цих землях – і сюди дійшла політика пацифікації українців, репресій, нищення православних храмів тощо.

І це не пройшло безслідно – вже станом на 1931 рік місцеве населення значно полонізувалось: в окремих повітах рідною мовою польську називало від 14 до 27 відсотків. У всіх містах запанував польський дух. Хоч більшість міст, що опинились згодом у «трикутнику смерті», з давніх-давен були українськими й були заснованими в часи київської чи галицько-волинської держав, наприклад, Володимир (988), Луцьк (1000), Кременець (1064), Дубно (1100), Ковель (XII ст.), Горохів (1240), Рівне (1283), Любомль (1287).

Тому, як у період Другої світової війни, коли польський еміґраційний уряд у Лондоні проголосив боротьбу за відновлення Польщі у довоєнних кордонах, мали повестись українські патріоти з ОУН та УПА? Мовчки спостерігати, як Армія Крайова з опертям на місцевих поляків відновлюватиме Велику Польщу?

Слід усім затямити, що **боротьба українців на своїх етнічних землях була національно-визвольною, а отже, справедливою. Боротьба ж поляків на наших землях була спробою аґресора повернути раніше загарбані землі.**

УПА – це єдина армія, яка боролась за незалежність України. Виступаючи проти УПА, Польща заперечує саме право України на незалежну державу. А все це разом є нічим іншим, як втручанням у внутрішні справи України і підлягає осуду вже на рівні ООН.

Ростислав НОВОЖЕНЕЦЬ,
президент Благодійного фонду «Україна-Русь»

Подано зі скороченням

ДОЛІ

БОЄЦЬ НА ПОЛІ БОЮ І ЖИТТЄВІЙ ДОРОЗІ

«В мене спадок – сузір'я Стрільця,
В мене спадщина – рідна земля»
Ольга Стрілець, «Сузір'я Стрільця»

Про Ольгу Стрілець – поетесу, відмінника народної освіти, члена Спілки письменників України з 1964 року, учасницю бойових дій у Другій світовій, на яку добровільно пішла у 41-му році, яка для неї закінчилась 22 серпня 1945 року, можна дізнатись в енциклопедичному словнику «Івано-Франківськ», а також із матеріалів літературного музею Прикарпаття. За життя поетеси вийшли такі збірки: «Дороги» (1960), «Мої» (1963), «Ломи-камінь» (1965), «Громовиця (1975), «Спасибі, люди», «Дитячий карнавал». У 1990 році її учень Степан Пушик упорядкував посмертну збірку «Опалена троянда», куди увійшли вибрані вірші та військовий щоденник.

Ольга Стрілець народилась 1923 року в с. Жовтневе Вовчанського району Харківської області, зростала в родині освічених батьків, патріотів. На формування світогляду дівчини впливали дідусь та бабуся, до яких Оля охоче їздила на канікули, а теплі спогади про це зберігаються у віршах поетеси. «Пригадую серце бабусі, що правдою вік прожило… ніколи чужої билини у хату свою не взяла…»

Пройшовши дорогами війни, звільняючи Поволжжя, землі України, Молдови, Румунії, Болгарії, Юґославії, Угорщини, Оля не могла нічого погано робити: ні погано вчитися, ні погано стріляти, ні прощати собі «ні похибки, ні неправильного кроку, ні незнання», бо була впевнена, що «людина тільки тоді людина, коли вона діє, коли чогось прагне». В молоді роки дівчина прагла багато: бути співачкою, але на війні зірвала голос – співаючи і в негоду, щоб якось розрадити серця солдат, бути лікарем, але не мала вже часу на довге навчання, тому стала вчителем – закінчила Харківський педагогічний інститут в 1948 році, навіть навчалась в аспірантурі, працювала в Кам'янець-Подільському інституті.

З 1951 року її доля пов'язана зі Станіславом. Тут вона вчителювала (її ще сьогодні пам'ятають учні), тут народилась донька Лариса, тут друкувались її вірші, журналістські замальовки, злетіла до сердець пісня «У милого очі сині», музику до якої написав пісняр Дмитро Циганков, великий слід залишила у місті, яке стало для неї рідним, але 11 березня 1974 року її серце зупинилось…

Тож у День ушанування полеглих у війну прийдуть до могили на кладовище по вулиці Київській і покладуть квіти до підніжжя пам'ятника поетеси (його виготовила Світлана Топоркова) ті, що її пам'ятають. Шкода, що в шкільні програми не внесені твори Ольги Стрілець. А варто б, бо її життя було присвячене людям і її приклад може запалити у дітей любов до людей, Батьківщини, бути чесним, бо, як казала Ольга, «є благородство і відданість хвилин, є благородство цілого життя».

Ганна КАЙДАН

Фраґмент з експозиції, присвяченої 90-річчю від дня народження Ольги Стрілець

ВИСТАВКИ

РОЗПИСИ МИСТКИНІ

У Картинній галереї Національного заповідника «Давній Галич» відкрили виставку творів народної художниці України Параски Хоми. Її творчість стала відомою широкому загалу ще в далекому 1968 році, а в 1973-му була належно оцінена – мисткиню прийняли до Спілки художників України, і тільки тепер вона стала знайомою зблизька для галичан та гостей міста.

На відкритті виставки виступили головний спеціаліст управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської облдержадміністрації Андрій Чемеринський, син майстрині Ярослав Хома та її невістка Стефанія Хома, генеральний директор – науковий керівник НЗ «Давній Галич» Олександр Береговський, завідувач науково-освітнього відділу НЗ «Давній Галич» Богдан Струк. Відкривав захід заступник генерального директора з наукової роботи Семен Побуцький.

Для огляду галичан представлені три десятки творів Параски Хоми. За характеристикою родини художниці, в галереї експонуються розписи «великого, середнього та малого форматів». Це картини, які експонувалися свого часу на кіностудії імені Олександра Довженка, у приміщенні Верховної Ради України, у Музеї Тараса Шевченка (Київ), Львівській картинній галереї. Кожен із них є самобутнім декоративним квітковим розписом, який не знаходить повторення в інших. Особливу увагу присутніх привернули квіткові розписи на тематику Великодня та Чорнобиля.

Власне виставка в Галичі є «одним із етапів відзначення на обласному рівні 80-річчя Параски Хоми. Присутні, з огляду на те, що такий поважний ювілей відзначається впродовж року, привітали її з днем народження і побажали творити у міцному здоров'ї. Одночасно висловлена підтримка щодо подання кандидатури Параски Хоми на здобуття національної Шевченківської премії – подання підтримали Національний заповідник «Давній Галич» та Галицьке районне об'єднання ВУТ «Просвіта».

Виставка для галичан не мине безслідно. Паралельно її експонуванню в стінах галереї викладачі Малої академії народних ремесел Галича до свята Великодня проведуть майстер-класи з писанкарства – основою творення писанок стануть сюжети розписів Параски Хоми.

А. Ч.

ПОСТАТІ

ПРОСВІТЯНИН ІЗ КОВАЛІВКИ

(Закінчення. Поч. у № 16–18)

МАРКІЯНОВІ КНИЖКИ

Хто на кого вплинув більше – Маркіян Федорович на дружину Марію Іванівну чи навпаки, коли вони потяглись до літератури, до художніх і документальних творів? Ні, вони таки були двома половинками одного духовного світу. Дружина, за громадською участю – просвітянка, хоча на тому ніхто не наголошував, – радянської доби, шанувала творчість Дмитра Павличка, захоплювалася віршуванням, бувальщинами, сценаріями шкільних свят. Дещо зі свого творчого доробку опублікувала в місцевих газетах. А чоловік згодом став автором книжок «Марія, любов моя…», «Микитинці. Історія села очима однієї родини», «Кузня знань. Століття Ковалівської школи», «Жарти на уроці і на кожному кроці», «Ковалівка. Війна і людські долі». Три з них оформив художник з Ковалівки Микола Котлярчук.

Маркіян Сав'юк часто звертався до мене. Треба було порадитися, переконатися, розвіяти сумніви – я ніколи не відмовляв йому. Бачив, що продовжує літературну справу дружини, тягнеться до красного слова. Я не випадково був редактором-упорядником першої книжки, присвяченої Марії Іванівні, яка передчасно пішла у вічність. Маркіян Федорович залишився наодинці з самотністю, що обертається пусткою. Значно полегшало життя, коли переступила хатній поріг вчителька Ольга Іванівна Курищук.

– Стало з її приходом інакше, – пояснював мені, щоб я його зрозумів. – Вона розділила мою думку, що треба видати книжку про світлої пам'яті Марію. Сини Любомир і Ростислав також підтримали мене. Так відкрилося друге дихання, дякувати Богові.

Щоб не думати про швидкоплинний час, Маркіян Федорович взявся за збір народних пісень, притч, бувальщин, приповідок. Почав вести щоденник, в якому навіть переписував матеріали з газети. Пошкодував, що раніше цьому жанру не приділяв увагу, бо тут видно всю хронологію подій. Це мов кардіограма серця. А саме серце билося ритмічно, оскільки вчитель не покидав бігати й обливатись водою.

Відновилося світло в його очах. Він зібрав компанію і ми поїхали в гості до заслуженої артистки України Оксани Затварської, яка мало не розплакалась, що прибула поважна компанія, а вона трохи нездужає.

– Маркіяне, то я в тебе в гостях, то ти молодець, привіз файних людей до мене! – тішилася, мов дитина, пані Оксана.

У Ковалівській школі він також не стояв осторонь мистецького заходу «Слово. Мелодія. Нитка», в якому взяли участь композитор Євген Боднаренко, лауреат Шевченківської премії, майстриня Ганна Василащук та ваш автор, читаючи свої вірші.

А ще їздили ми до Стопчатівської школи, де працювала Ольга Іванівна, яка організувала чудесну зустріч з поетом, який сфотографувався з учителями й учнями.

А ще нас запросила до себе в Шешори незабутня Ганна Василащук. Ми там і справді набулися, чаруючись її рушниками, до яких вона промовляла поезією Кобзаря. Напередодні Маркіян Федорович сказав, що мисткиня хоче розповісти історію про повстанця Лебедя і його дружину, які загинули поруч у схроні над рікою, де ми побували. Залишилася їхня донечка, яку нібито підкинув хтось Василащукам. А через кілька десятиліть вона дізналася правду про себе та своїх справжніх батьків. Ганна стала її духовною мамою, змушена була не розголошувати таємницю.

Маркіян Федорович, вражений розповіддю, сказав, що якби був кінорежисером зняв би про це фільм.

Він любив мандрівки. Пригадую, одного разу хтось постукав у двері. На порозі стояли Маркіян Федорович і Ольга Іванівна, які приїхали велосипедами з Ковалівки. Я був украй здивований такій ініціативі. Адже це таки шмат дороги до Коломиї. Виявляється, вони вже побували своїм екологічним транспортом в Пістині, Микитинцях, Уторопах, Косові.

– Зручно, пального не треба, покрутив педалі й покотився. Здоров'я прибуває, край рідний зблизька видно, душа співає. А машиною то не те, я вирішив ходити краще пішки, – міркував. – А взимку ми не відмовляємося від лиж. З дитинства люблю лижі. Це також неабияка насолода руху.

Маркіян Федорович, не було такого разу, щоб не згадав Марію Іванівну. На її могилі завжди квіти. Улюблені троянди, посаджені нею, ростуть біля хати, яку збудували з дружиною дітям. Батьки не дожили до того часу, щоб порадіти ґронами онуків у двох синів. Вони би почули дитячий щебет і це було б для них неабияким раєм на землі. Бо заради чого живе людина, як не для продовження роду?

– Він займався спортом, поважав тих, хто тримає себе у добрій фізичній формі, – каже голова Коломийської «Просвіти» Василь Глаголюк. – Він став прихильником принципу корисного і прекрасного, адже фізик повинен не забувати про фізичні закони. На терези участі поклав бажання служити рідному народові, бути просвітянином, берегти рідну культуру, історію, друкувати свої праці в часописах, видавати книжки. Це було його програмою і самовираженням активного українця.

У зошитах його акуратним, виразним, вчительським, почерком рясніють рядки. Тут є різні вислови відомих людей. Це те багатство, яке має засвоїти розум і переплавити серце. Наприклад, думка генія Івана Франка: «Народи тільки тоді зможуть досягти щастя і свободи, коли всі будуть вченими працівниками, тобто коли кожний буде розвинений розумово, по можливості якнайвсебічніше, і коли кожний буде у змозі використовувати свої сили на добро загалу і на добро своє власне».

Отож Маркіян Федорович шукав істину, мислив, осягаючи суть явищ і речей. Це було його життя. Він залишив по собі світлий слід.

Василь РЯБИЙ,
член Національної спілки письменників України

ВАРТО ЗНАТИ

ДУМКИ УКРАЇНЦІВ ТА ЧУЖИНЦІВ ПРО НАС

Безумовною рисою психічного укладу українців є емоціоналізм і сентименталізм, чутливість та ліризм; найяскравіше виявляються ці риси в естетизмі українського народного життя та обрядності.

Дмитро ЧИЖЕВСЬКИЙ,
український вчений

В основі характеру козака, як і кожної української людини, завжди зауважувалась двоїстість: то він дуже веселий, жартівливий і цікавий, то дуже сумний, мовчазний, похмурий і недоступний.

Дмитро ЯВОРНИЦЬКИЙ,
український історик

У характері українського народу найбільшим чином позначилася перевага особистої волі.

Микола КОСТОМАРОВ,
український вчений, історик

Ідеалом українського життя є «громадське право».

Пантелеймон КУЛІШ,
український письменник

Українцям притаманна глибока внутрішня релігійність.

Микола КОСТОМАРОВ,
український вчений, історик

Щодо життя, то тут малорус любить чистоту, навіть витонченість; у нього хатка побілена, помащена кольоровою глиною і всередині заквітчана, прибрана запашними травами. Хата має бути «своя», а не чужа. Дівчина каже парубкові: «Постав хату з лободи, а в чужую не веди…» Фізіономія малоруса серйозна, либонь, навіть сувора; але під цією суворістю – глибоке чуйне серце. Вираз обличчя у жінок переважно м'який, привітний, дещо сумовитий.

Данило МОРДОВЕЦЬ,
український і російський історик

Український народ «непокірний, але добрий народ, озлоблюється, коли його змушують до покори».

Н. ЕНСЕН, *шведський історик*

ДО ДІЇ

ЗБЕРЕГТИ НАЙЦІННІШИЙ ДАР

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, щороку близько мільйона осіб у всьому світі накладають на себе руки. Самогубства (суїциди) забирають більше життів, аніж злочинність і навть війни… Кожних сорок секунд хтось із жителів Землі вкорочує собі життя, а кількість невдалих спроб сягає 10–20 мільйонів на рік. Найбільш поширений суїцид серед молоді. Упродовж останніх 15 років кількість завчасних смертей покоління віком від 15 до 24 років збільшилося вдвічі, а суїцид серед підлітків – третя за частотою причина смерті навіть у багатьох економічно розвинених країнах.

В Україні ситуація теж не з веселих: щодня суїцид учиняють 35–40 осіб, здійснюється близько 500 спроб покінчити з життям. Та ще сумнішим є те, що ні держава, ні суспільство, ні, на жаль, Церква не мають відповідної реакції на ці тривожні тенденції та виклики сьогодення. Ось лише кілька жахливих випадків, які сталися останніми днями: на Закарпатті 22-річна дівчина та учень 6-го класу покінчили життя самогубством, а в Житомирі 15-річний підліток пішов з цього світу, викинувшись із дев'ятого поверху, у Івано-Франківську повісилась 11-річна школярка, не витримавши знущань однокласниць, дещо раніше у Краснику Верховинського району те саме вчинила 13-річна дівчинка. Ще один випадок, який свідчить про те, що суспільство котиться у гріховну прірву, стався у Маріуполі: тут дівчата-школярки з неабиякою жорстокістю знущалися над своєю ровесницею.

Чому молоді люди наважуються на смертний гріх, позбавляючи себе життя? Як свідчить статистика, майже 85 відсотків підлітків хоч раз у житті думали про самогубство.

Однією з причин, що провокують суїцид, є певна психологічна травма, яка сприймається підлітком як критична й абсолютно нестерпна. Іноді достатньо незначного конфлікту в родині або в школі для того, щоб дитина впала у стан депресії. Поштовхом до трагедії може стати навіть необережне слово. Хоч дорслі, як правило, не можуть зрозуміти, чому хлопець чи дівчина, які хочуть жити, намагаються вбити себе. Насправді як не хочуть помирати – але для хлопця чи дівчини думки про самогубство – часто єдиний спосіб звернути на себе увагу батьків, крик про допомогу, або вони в такий спосіб висловлюють свій протест. Протест проти того, що почуваються відчуженими у власних сім'ях, часто неповноцінних, їх не розуміють учителі, ровесники, їм здається, що весь світ проти них. І все ж головна причина суїцидів – слабка віра. Родина, школа, Церква не прищеплюють того, що життя – найголовніше.

Тому просвітяни, особливо «Молода Просвіта», мають працювати над тим, аби зберегти життя українцям, аби переконати їх, що жити таки варто, бо життя нам дарував Господь.

Степан БОЙКО, *просвітянин*

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

ДОРОГИ, ЩО ВЕДУТЬ У ВІЧНІСТЬ

ФЕСТИВАЛІ

19 травня в Музеї народної архітектури та побуту Прикарпаття Національного заповідника «Давній Галич» відбудеться фольклорний музейно-туристичний фестиваль «Галицька брама». Про особливості цьогорічного фестивалю в короткому інтерв'ю розповідає генеральний директор Національного заповідника «Давній Галич», голова Галицького РМО «Просвіта» Олександр Береговський.

«ГАЛИЦЬКА БРАМА» ЧЕКАЄ ГОСТЕЙ

А. Ч.: Пане Олександре, чим зумовлене проведення цьогорічного фестивалю?

О. Б.: У цьому році ми маємо багато свят, пов'язаних з історією землі Галицької і загалом України. Адже ми готуємося до відзначення 1025-річчя Хрещення України, святкуватимемо 760-річчя коронації Данила Галицького, а також 1115-ту річницю першої згадки про Галич. Саме в цей час серед численних заходів, 19 травня традиційно в Музеї народної архітектури і побуту Прикарпаття Національного заповідника «Давній Галич» проходитиме фольклорний музейно-туристичний фестиваль «Галицька брама», присвячений Міжнародному дню музеїв.

А. Ч.: Яка мета заходу?

О. Б.: Вже втретє організовуючи цей фестиваль, ми, перш за все, ставимо за мету його соціокультурні функції, а саме: збереження, відродження та популяризацію культурно-мистецької спадщини, особливо такої важливої її складової, як традиційна народна культура. Крім того, не забуваємо про популяризацію музеїв області й України, а також залучаємо до співпраці туристичні фірми.

А. Ч.: Які родзинки програми зможуть побачити гості?

О. Б.: Цьогоріч ми дещо змінили формат свята. Ширше мають бути представлені музеї області, а також вперше нашими гостями стануть скансени (музеї під відкритим небом) Чернівецької, Київської, Закарпатської, Львівської областей. Насиченішою і різноманітнішою буде концертна програма, до якої долучаються фольклорні колективи області. Плануємо показ народного і сучасного одягу. Очікуємо більшу кількість майстрів декоративно-ужиткового мистецтва, які не лише представлять свою творчість, а й проводитимуть майстер-класи. Разом з відомими майстрами в святі знову візьмуть участь вихованці Малої академії народних ремесел міста Галича. Окремі фольклорні колективи працюватимуть у дворищах. Буде представлена кухня прикарпатських реґіонів. І цього разу учасники зможуть скуштувати узвару та крилоських пампушків, насолодитися карпатськими медами, скуштувати смачної юшки та кулеші. Зрештою, ми не намагатимемось нав'язувати гостям програму, а хочемо, щоб вони стали безпосередніми учасниками кожного дійства.

Звичайно, родзинкою свята має стати симпозіум скульпторів. Вони вже за два тижні до фестивалю працюватимуть на крилоській горі над малими скульптурними формами, котрі, сподіваюся, яскраво прикрасять наше дійство і, звичайно, центр Галича і село Крилос. До речі, симпозіум скульпторів проходитиме за спонсорської допомоги Галини Підкамінної. Сподіваюся, що й до проведення фестивалю долучиться чимало спонсорів, які стануть нашими постійними партнерами. А презентація скульптур відбудеться у супроводі молодіжного театру «Перформенс» із Калуша, під орудою Любові Липовської. Такого дійства галичани ще не бачили.

Словом, сумувати, сподіваюся, не доведеться нікому. Програма фестивалю розрахована і на дорослих, і на дітей. Супутниками свята буде веселий прикарпатський гумор, запальна пісня і танок. Запрошуємо вас на свято!

Андрій ЧЕМЕРИНСЬКИЙ

ВІДГУК

А ХТО ПІД МАСКОЮ?

Таку книгу видав Володимир Лис, володар премії «Гранд-коронація слова» як найкращий роман десятиріччя.

Володимир Лис – найтитулованіший із українських письменників. Якщо премія, то перша. Хай то буде республіканський конкурс творів про молодь, чи Всеукраїнський – ориґінальної радіоп'єси. А його численні перемоги в «Коронації слова» (2000, 2001, 2003, 2004, 2008 роки, у тому числі – з романом «Маска» 2010 року) – переросли у справжній тріумф: його епопея «Століття Якова», стала найкращим романом десятиріччя.

На рідній Волині член Спілки письменників України й Асоціації українських письменників, кавалер ордена «За заслуги» III ступеня Володимир Лис має звання «Людина року». Володимир Лис – майстер витонченого слова, він уважний до всього, зокрема, до мови: дрібними мазками описуючи образи, сюжети, уважно веде нас крізь лабіринт історії.

Роман письменника з Волині не лише один із найвизначніших здобутків української літератури, але явище світового масштабу. Він виринає нізвідки, але щоразу на зібраннях найбагатших аристократів Польщі, України, Німеччини, Трансильванії. Він зникає в нікуди, забираючи з собою їхні коштовності. Його зухвало сплановані пограбування можна назвати ідеальними злочинами. Було, доки один сміливець не наважився зірвати з нього маску… Хто він, цей український Зорро в п'яти масках – шляхтич чи кріпак, чи те і інше водночас.

Ось фраґмент із книжки: 1801 рік. Розкішний бал на честь п'ятиріччя князівни Любославської закінчується масовим пограбуванням і викраденням людини. Там, де хвилю тому розважалася шляхта, тепер гуляють розбійники. Граф Юзеф наважується зірвати з ватажка маску, бачить під нею знайоме обличчя і прощається зі свободою. Але таємний аґент Слепньов знайде слабину зухвалого бандита – чарівну жінку, задля якої ладен дістати хоч зірку з неба, хоч кольє княгині Ольги.

Роман читають, обговорюють. Долучайтесь. Він уже перекладений на польську, словацьку, білоруську та інші мови.

Богодар СТЕПАНОВИЧ

НЕЗАБУТНІ

МИТЕЦЬ, РЕСТАВРАТОР, ПЕДАГОГ

У травні Миколі Канюсу – мистецтвознавцю, реставратору, художнику, краєзнавцю, педагогу та організатору, роботи якого милують зір не тільки поціновувачів мистецтва України, але й Словаччини, Польщі, Румунії, Канади США, із яких дізнавались про красу природи та історію нашого краю, виповнилось би 60 літ, але 21 вересня 2004 року струна його серця обірвалась. Залишився спогад, сум втрати, пам'ять…

Уродженець Лисця із незаможної сім'ї одержав гідну освіту в Кримському художньому училищі ім. М. Самокиша, Київському державному художньому училищі, Санкт-Петербурзькій академії мистецтв, вдосконалюючи практику реставрації, іконопису, портретиста. Вагомий внесок, разом зі своїм учителем – фундатором художньографічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктором мистецтвознавства Михайлом Фіґолем, доклав і свої зусилля, знання, талант у створення серії полотен про давній Галич і Галицьке князівство. Вони, як і живописні полотна, культурологічні дослідження, – стали національним багатством України.

Миколі Васильовичу вдячні парафіяни церков Тисменицького, Надвірнянського районів, Тернопільщини й Канади за реставровані розписи церков і поповнення новостворюваними іконами.

Учні Миколи Канюса продовжують розпочату реставраційну роботу, яку він запровадив, працюючи в Краєзнавчому музеї, де дав друге життя картинам унікальних митців минулих років. Так, він встановив авторство намісних ікон Йова Кондзелевича, які зберігались у схронах музею і потребували реставрації.

Жаль, що не вдалося здійснити багатьох задумів. Хоч, можливо, буде художня майстерня його імені, вийде альбом з його роботами. Бо це – національний духовний капітал.

Любов ЗОРІНА

На світлині:
М. В. Канюс на тлі картини «Вооружітеся»

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ…

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

ТРАВЕНЬ

(Закінчення. Поч. у №№ 17–18)

16 ТРАВНЯ

365 років з часу **розгрому** селянсько-козацьким військом на чолі з Богданом Хмельницьким **польської армії під Жовтими Водами.**

145 років від дня народження **Ганни Гаморак-Данилович** (1868–1953), громадсько-культурної діячки, доньки о. Кирила Гаморака, посла до австрійського сейму.

45 років від дня народження **Тараса Прохаська,** письменника, журналіста, члена Асоціації українських письменників, лауреата міської премії імені Івана Франка (2003), автора книг «Інші дні Анни» (1998), «FM Галичина» (2001), «Непрості» (2002), «Лексикон таємних знань» (2003), «З цього можна зробити кілька оповідань» (2005), «Порт Франківськ» (2006), «БотакЄ» (2010), уродженця м. Івано-Франківськ.

18 ТРАВНЯ

Міжнародний день музеїв.

День науки.

310 років з дня **спорудження у Станиславові римо-католицького костелу** (нині – приміщення Музею мистецтв Прикарпаття).

250 років від дня народження **Михайла Гарасевича** (1763–1836), архіпресвітера Галицької митрополії, який обстоював права Греко-Католицької Церкви в Галичині.

50 років з дня смерті **Марійки Підгірянки (Марії Ленерт-Домбровської)** (1881–1963), народної вчительки, письменниці, уродженки с. Білі Ослави тепер Надвірнянського району.

19 ТРАВНЯ

Всеукраїнський день працівників культури та майстрів народного мистецтва.

День пам'яті жертв політичних репресій в Україні.

130 років від дня народження **Миколи Гулейчука** (1883–1945), митця і педагога, політв'язня, уродженця с-ща Кути тепер Косівського району.

20 ТРАВНЯ

65 років від дня народження **Марії Библів,** члена першого Правління «Просвіти» в Калуші, депутата міської ради (1990–1994), уродженки с. Цінева Рожнятівського району.

23 ТРАВНЯ

90 років з дня смерті у Львові **Олександра Стефановича** (1847–1933), церковного і громадсько-освітнього діяча, одного із засновників газети «Діло» (1880), почесного члена «Просвіти» уродженця с. Озеряни тепер Тлумацького району.

75 років з дня загибелі у Роттердамі від рук більшовицького аґента **Євгена Коновальця** (1891–1938), громадсько-політичного діяча, полковника армії УНР, засновника ОУН та її провідника, одного з ідеологів українського націоналізму.

24 ТРАВНЯ

День слов'янської писемності і культури.

26 ТРАВНЯ

День героїв.

День працівників видавництв, поліграфії і книгорозповсюдження.

110 років від дня народження **Марії Сельської** (1903–1980), художниці, авторки портретів, пейзажів, натюрмортів, уродженки м. Коломия.

29 ТРАВНЯ

135 років від дня народження **Петра Карманського** (1878–1956), поета, перекладача, редактора, члена західноукраїнського літературного угруповання «Молода муза».

125 років від дня народження **Іллі Кирієка** (1888–1955), письменника і вчителя у Канаді, автора повісті-трилогії «Сини землі» (1939–1945), уродженця с. Завалля тепер Снятинського району.

55 років від дня народження **Вікторії Захарії,** організаторки «Просвіти» на в/о «Карпати», члена першого Правління ОО ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка, активістки художніх колективів при Народному домі «Просвіта».

30 ТРАВНЯ

50 років від дня народження **Алли Кох (Коцур),** дитячої письменниці, педагога, яка живе і працює в Коломиї.

Підготував ***Петро АРСЕНИЧ***